

ВІДГУК

**офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Володимира Федоровича Черкасова про дисертацію Оксани
Анатоліївни Гаврилюк «Формування професійної готовності
майбутніх учителів музики у педагогічних коледжах до художньо-
творчої діяльності», подану на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук за спеціальністю
13.00.04 – теорія і методика професійної освіти**

Логіка експертизи наукового дослідження вимагає оцінити його результати, принаймні, з трьох позицій: актуальності, ступеня розкриття понятійного апарата та його адекватну реалізацію в ході дослідження, з'ясувати як ступінь наукової новизни, так і практичної значущості одержаних результатів.

Отже, щодо заявлених дефініцій. Чим же визначається актуальність педагогічних досліджень кандидатського рівня? Як, на нашу думку, насамперед його спрямованістю на розв'язання найважливіших завдань у підготовці висококваліфікованих фахівців, а також відповідністю теми дисертаційного дослідження напрямам модернізації мистецької освіти на державному рівні. Щодо першої дефініції, то вважаємо, що дисертаційне дослідження Оксани Анатоліївни Гаврилюк є помітною подією у галузі теорії і практики музично-педагогічної освіти, адже йдеться про роботу, яка присвячена одній із актуальних проблем сучасної мистецької галузі, а саме – формуванню професійної готовності майбутніх учителів музики у педагогічних коледжах до художньо-творчої діяльності.

Актуальність і своєчасність цього дослідження не викликає сумніву, адже музично-педагогічна освіта покликана ефективно

розв'язувати питання, без яких дослідження формування професійної готовності майбутніх учителів музики у педагогічних коледжах до художньо-творчої діяльності не може відбутися, а мистецька галузь не може реалізувати свій творчий потенціал. Ці питання стосуються модернізації музично-педагогічної освіти і, зокрема, завдяки впровадженню досвіду організації музичної освіти в сучасні навчальні заклади мистецького спрямування різних рівнів акредитації.

Можна повністю погодитися з автором, що проблема формування професійної готовності майбутніх учителів музики у педагогічних коледжах до художньо-творчої діяльності розглядається в контексті історіографії, педагогіки та психології, проте у даний час вона ще не виділилася в єдину галузь наукового пізнання як самостійний теоретичний напрям.

Щодо наступної дефініції. Проведений аналіз дисертаційної роботи Оксани Анатоліївни Гаврилюк засвідчує, що розв'язанню зазначеної проблеми сприяло вдале використання комплексу методів дослідження та науково-теоретичне обґрунтування мети, чітка постановка завдань дослідження.

Відразу зазначимо, що одержані дослідником результати заслуговують на те, щоб бути віднесеними до того чи того рівня новизни. Так, автором визначено та обґрунтовано ефективність методики реалізації педагогічних умов формування професійної готовності майбутніх учителів у педагогічних коледжах до художньо-творчої діяльності; з'ясовано компоненти, критерії, показники та рівні сформованості; розроблено модель формування професійної готовності майбутніх учителів музики до художньо-творчої діяльності. А для цього вона уточнює сутність поняття «професійна готовність майбутніх учителів музики до художньо-творчої діяльності». Окрім того, подальшого

розвитку набули наукові уявлення про форми й методи формування готовності майбутніх учителів музики до художньо-творчої діяльності.

Для підвищення рівня ефективності формування готовності майбутніх учителів музики до художньо-творчої діяльності дисертантка пропонує педагогічні умови, з-поміж яких: формування мотиваційної готовності майбутніх учителів музики до художньо-творчої діяльності; оволодіння студентами професійно-творчими вміннями та навичками шляхом залучення до активної творчої діяльності; спрямування студентів до здійснення самостійних художньо-творчих проєктів. Запропоновані педагогічні умови є актуальними і своєчасними, підтверджує гіпотезу поставлену дослідником.

На разі незначна репліка в позитиві. Автором зроблено значно більше, ніж визначено у науковій новизні. Та, врешті, це добре, що одержано більше наукових даних, ніж зазначено в понятійному апараті.

Практична значущість дослідження характеризується тим, що О. А. Гаврилюк розроблено та впроваджено в освітній процес педагогічних коледжів методики реалізації педагогічних умов формування професійної готовності майбутніх учителів музики до художньо-творчої діяльності; підготовлено методичний посібник «Методика організації художньо-творчої діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва». Систематизовані та узагальнені положення, а також фактологічний матеріал, можуть стати основою для подальших наукових розвідок з історії музичної освіти, при написанні підручників та навчальних посібників.

У сукупності наукові положення та практичні результати рецензованого дослідження розв'язують важливу проблему теорії та практики музично-педагогічної освіти – проблему формування професійної готовності майбутніх учителів музики у педагогічних коледжах до художньо-творчої діяльності. Слід зазначити, що подібні

результати на цей час не були зафіксовані в науково-педагогічній літературі іншими авторами.

Відтепер дозвольте зупинитися на розділі, у якому відтворено основні положення дисертації, тобто аналізі теоретичних засад формування професійної готовності майбутніх учителів музики у педагогічних коледжах до художньо-творчої діяльності.

Як позитив відзначимо, що автору вдалося досить ґрунтовно і водночас коректно охарактеризувати феномен художньо-творчої діяльності у науковій літературі філософами, педагогами та психологами, проаналізувати концепції, які існують у художньо-педагогічній підготовці студентів педагогічних закладів мистецького спрямування щодо кореляції основних положень структурно-функціонального аналізу професійної діяльності майбутнього учителя музики з проблемою розвитку творчого потенціалу особистості (Л. Масол, О. Олексюк, О. Отич, Г. Падалка, О. Ростовський). Художньо-творча діяльність інтерпретується автором дисертації як процес, у якому домінують елементи творчої самореалізації особистості, практичне спрямування на інтеграцію знань, умінь і навичок як необхідних передумов особистісного та професійного становлення фахівця. А професійна готовність майбутніх учителів музики до художньо-творчої діяльності визначається О. А. Гаврилюк як інтегрована властивість особистості, що включає комплекс професійно-творчих знань, умінь, навичок (музично-виконавських, сценічно-артистичних, організаційно-конструктивних, професійно-технологічних), якостей особистості (ініціативність, креативність) та їх застосування в практичній педагогічній діяльності з репрезентацією власних художньо-педагогічних здобутків.

Цінним є те, що спостерігається виважений підхід дисертанта до обґрунтування напрямів художньо-творчої діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва (пізнавально-дослідницький, художньо-естетичний

та організаційний). До того ж позитивним є те, що художньо-естетична діяльність проходила в контексті залучення молоді до музичної, літературної, театральної та хореографічної творчості, що сприяло розвитку творчої ініціативи, самостійності, креативності, вміння інтерпретувати художні твори, створювати власні твори різних видів мистецтва.

На основі аналізу наукової літератури дисертантом визначено у структурі готовності майбутніх учителів музичного мистецтва компоненти/критерії, з-поміж яких: мотиваційно-пізнавальний, творчодіяльнісний, операційно-технологічний. Умотивовано, що головними показниками компонентів/критеріїв є наявність мотивації до творчого самовдосконалення та саморозвитку, наявність художньоінтерпретаційних умінь при створенні власних мистецьких творів, володіння навичками організації концертних програм.

Позитивної оцінки заслуговує логіка обґрунтування, розробка і проведення автором дисертаційного дослідження констатувального етапу експерименту, який передбачав визначення стартових рівнів сформованості професійної готовності майбутніх учителів музики до художньо-творчої діяльності в педагогічних коледжах на основі попередньо розроблених компонентів. У наведених таблицях і гістограмі дослідниця презентує показники, рівні, стан та відсоткове співвідношення рівнів сформованості професійної готовності майбутніх учителів музики до художньо-творчої діяльності в процесі позааудиторної роботи в гуртках художньої самодіяльності.

На особливу увагу заслуговує другий розділ дисертації, де О. А. Гаврилюк презентує розроблену і апробовану модель формування досліджуваного феномена, обґрунтовує організаційно-педагогічні умови формування професійної готовності майбутніх учителів музики до художньо-творчої діяльності. А для цього автор дисертації використовує

комплекс педагогічних заходів, різних за змістом, творчих методів, прийомів, форм організації художньо-пізнавальної роботи студентів, спрямованих на успішне здійснення навчально-виховного процесу в педагогічному коледжі. Інструментарій, за допомогою якого презентована методика реалізації педагогічних умов є достовірним, повним і підтверджує гіпотезу поставлену дослідником.

Стосовно способу одержання результатів, то слід наголосити, що заслуговують на позитивну оцінку матеріали дисертації, у яких висвітлюється програма формувального етапу експериментального дослідження. Автором визначено мету, завдання та методику проведення дослідно-експериментальної роботи. Вельми цінним є обґрунтування етапів освітнього процесу де застосовувалися інтеграційні форми і методи навчальної та позааудиторної роботи.

Варто наголосити увагу на використанні дисертантом методів, з-поміж яких: метод «навчання на помилках», методи аналізу художньо-творчих заходів та музично-теоретичного аналізу музичних вистав, «мистецького тестування», колективних творчих справ, метод інсценізації, метод сценічних мініатюр, метод інтроспекції, метод творчих проєктів, метод театралізації та музичної імпровізації. Зауважимо, що нам імпонує узагальнення автором дисертаційного дослідження комплексу художньо-творчих заходів, а саме: написання сценаріїв, режисури свят, самостійне вивчення для майбутньої репрезентації музичних програм.

Відзначимо, що привертають увагу в позитиві анальзовані автором дисертації таблиці динаміки формування компонентів професійної готовності майбутніх учителів музики у педагогічних коледжах до художньо-творчої діяльності, рівнів сформованості за результатами проміжного та підсумкового зрізів, гістограми динаміки формування професійної готовності майбутніх учителів музики до художньо-творчої

діяльності в контрольній та експериментальній групах, що уможливило доцільність запропонованих педагогічних умов.

Варто відзначити цінність представлених у роботі додатків. Особливо це стосується тестів, анкет, опитувальника, схеми аналізу художньо-творчого заходу, схеми аналізу дитячої опери, плану аналізу музичного твору, фотогалереї постановок фрагментів дитячих опер, сценарію художньо-творчого заходу, сценарію інтегрованого театрального художньо-творчого заходу, сценарію композиторської творчості студентів, авторських пісень студентів експериментальної групи музично-педагогічного відділення Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу, у тому числі пісні дисертантки «Барвам України».

Результати дослідження знайшли відображення в публікаціях у фахових виданнях, пройшли необхідну апробацію у виступах на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях. Упровадження результатів дослідження підтверджено відповідними довідками. Автореферат чітко відбиває структуру, зміст та основні положення дисертації. Загалом дисертаційна робота «Формування професійної готовності майбутніх учителів музики у педагогічних коледжах до художньо-творчої діяльності» заслуговує на позитивну оцінку.

Узагальнюючи, необхідно зазначити, що зміст основної частини дисертаційної роботи повністю розкриває хід розв'язання поставлених дослідницьких завдань. Результати дослідження достатньо розкриті на сторінках рукопису дисертації, зміст якої сприймається цілком завершеним. Мовностилістична культура роботи досить висока, що забезпечує легкість і доступність розуміння тексту.

Водночас попри позитивну оцінку роботи висловимо певні побажання чи, можливо, дещо інший свій погляд на окремі положення дисертації.

1. У дисертації достатньою мірою представлено позааудиторну роботу на музичних відділеннях гуманітарно-педагогічних коледжів, водночас і важливо було б також подати більш детальний аналіз самостійної роботи зі студентами експериментальних груп з урахуванням тих завдань, які стоять перед тим чи тим видом художньо-творчої діяльності, у тому чи тому художньому колективі.

2. З нашого погляду доцільно було б більш чітко визначити роль і використати потенціал педагогічної практики у формуванні професійної готовності майбутніх учителів музики у педагогічних коледжах до художньо-творчої діяльності.

3. У другому розділі дисертації слушно було б визначити назву таблиці, яку автор дисертації презентує на сторінці 183.

4. Дисертація тільки виграла, якби автор розробила і запровадила спецкурс для студентів педагогічних коледжів на основі підготовленого нею методичного посібника «Методика організації художньо-творчої діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва».

5. Здобувачу варто було б ширше окреслити подальші напрямки наукових досліджень і перспективи формування професійної готовності майбутніх учителів музики у педагогічних коледжах до художньо-творчої діяльності.

Утім, зроблені зауваження й побажання не впливають на загальну високу оцінку дисертаційної роботи Оксани Анатоліївни Гаврилюк «Формування професійної готовності майбутніх учителів музики у педагогічних коледжах до художньо-творчої діяльності».

Автор виявив наукову ерудицію, досяг поставленої мети, чим зробив вагомий внесок у розширення і збагачення наукового знання про становлення і розвиток професійної музичної освіти в Україні. Робота є актуальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, відповідає вимогам п.12 «Порядку присудження наукових ступенів»

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, що ставляться до кандидатських дисертацій, а її автор Оксана Анатоліївна Гаврилюк заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри музичного мистецтва і хореографії
Центральноукраїнського
державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка

В. Ф. Черкасов

Підпис засвідчую:
проректор з наукової роботи

С. П. Михида